

مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی اجتماعی در دانشگاه‌های علوم پزشکی

سمیرا علی‌رضائی^{۱*}

۱. گروه مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ساوه، ساوه، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۰۴

تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۶/۳۰

سردبیر محترم

صاحب‌نظران و اندیشمندان مدیریت از سال‌ها پیش به مقوله پاسخگویی و مسئولیت اجتماعی سازمان‌ها توجه نموده‌اند. امروزه به‌وضوح مشخص است که اقدامات و فعالیت‌های سازمان بر جامعه تحت پوشش خود تأثیر بسزایی خواهد داشت و نمی‌توان توجه سازمان را صرفاً معطوف به سود و زیان نمود، بلکه لازم است مدیران سازمان تأثیر تصمیمات و اقدامات خود را بر روی مردم و جامعه نیز در نظر بگیرند (۱). در واقع مسئولیت‌پذیری اجتماعی چهارچوبی اخلاقی است که افراد یا سازمان‌ها نسبت به مسائل اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و محیطی حساس شده و در جهت تأثیر مثبت بر آن حرکت می‌نمایند. امروزه همه مدیران باید به کارهایی دست بزنند که مورد قبول جامعه و منطبق با ارزش‌های آن باشد و این مهم محقق نخواهد شد مگر با انتقال و پذیرش فرهنگ مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی (۲). از سوی دیگر در سال‌های اخیر بحث پاسخگویی اجتماعی در نظام سلامت و بطور ویژه در دانشگاه‌های علوم پزشکی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. در این رویکرد، دانشگاه‌ها به عنوان نهادی اجتماعی با دیدگاه پاسخگویی به نیازها و انتظارات جامعه، جزء جدانشدنی از فلسفه وجودی آموزش عالی به شمار می‌روند. مفهوم پاسخگویی اجتماعی طبق تعریف سازمان بهداشت جهانی عبارتست از تعهد در قبال

هدایت آموزش، پژوهش و خدمات پزشکی در راستای اولویت نیازهای سلامت جامعه، منطقه و جهان و استوار بر ارزش‌های کیفیت، برابری و هزینه اثربخشی. براساس این تعریف دانشگاه‌های علوم پزشکی موظف هستند؛ در تمامی ابعاد وظایف و اقدامات خود (آموزش، پژوهش و ارائه خدمت) به مقوله پاسخگویی اجتماعی توجه ویژه نمایند. نکته‌ای که در اینجا وجود دارد تفاوت مسئولیت‌پذیری اجتماعی و پاسخگویی اجتماعی است، مسئولیت‌پذیری اجتماعی به معنای تعهد سازمان در قبال نیازهای جامعه است، در حالی که پاسخگویی اجتماعی ناظر بر تنظیم فعالیت‌ها با هدف تحقق فرآیند پاسخگویی بوده و به نتایج حاصل از این فرآیند توجه دارد. در پاسخگویی اجتماعی اقدامات تا حصول اطمینان از حل مشکلات و برآورده شدن نیازهای جامعه پیگیری می‌گردد و در واقع در این مقوله به‌دنبال بهبود پیامدها هستیم (۳-۵). با وجود اهمیت بحث پاسخگویی اجتماعی و علیرغم تلاش‌های گسترده دانشگاه‌های علوم پزشکی در خصوص پاسخ به نیازهای جامعه و حرکت در مسیر دانشگاه‌های نسل سوم، چهارم و پنجم، همچنان چالش‌های زیادی وجود دارد که نیازمند اهتمام بیشتری در این حوزه می‌باشد.

پیشنهاد می‌گردد با توجه به اهمیت توسعه پاسخگویی اجتماعی و هدایت دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی کشور به سمت این حوزه، علاوه بر در نظر گرفتن اداره (معاونت) جداگانه زیرنظر مستقیم ریاست دانشگاه‌ها، در سیستم‌های ارزشیابی، اعتباربخشی و ارتقاء کارکنان و اعضای

نویسنده مسئول: سمیرا علی‌رضائی، ایمیل:

s.alirezaei.6856@gmail.com

ارجاع: علی‌رضائی، سمیرا. مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی اجتماعی در دانشگاه‌های علوم

پزشکی. مجله دانشکده علوم پزشکی ساوه، ۱۴۰۴؛ (۲)؛ ۹۰-۹۲. doi:

10.22034/jsavehums.2025.397127.1013

نمره در کنکور و آزمون‌های ورودی دانشی و علمی، مشابه سایر رشته‌ها، نباشد.

کلمات کلیدی:

مسئولیت‌پذیری اجتماعی، حکمرانی آموزش عالی، دانشگاه علوم پزشکی

هیات علمی، معیارهایی در حوزه فعالیت‌ها و پاسخگویی اجتماعی و پیامد اقدامات در نظر گرفته شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد پذیرش و جذب دانشجویان علوم پزشکی با ابزارها و شاخص‌هایی که توجه ویژه‌ای به فعالیت‌های داوطلبانه، خیرخواهانه، دارا بودن روحیه نوع‌دوستی و همدلی دارند، انجام شود و نیز پیشنهاد می‌گردد معیار پذیرش دانشجویان علوم پزشکی در دانشگاه هاسراً محدود به کسب

References:

1. Nikolova V, Arsić S. The stakeholder approach in corporate social responsibility. *Engineering management*. ۲۰۱۷;۳(۱):.۲۴-۳۵
2. Zahra SA, Wright M. Understanding the social role of entrepreneurship. *Journal of management studies*. ۲۰۱۶;۵۳(۴):.۶۱۰-۲۹
3. Mohammadi M, Bagheri M, Jafari P, Bazrafkan L. Motivating medical students for social accountability in medical schools. *Journal of Advances in Medical Education & Professionalism*. ۲۰۲۰;۸(۲):.۹۰
4. Taha MH, Abdalla ME, MM SW, Khalafalla HE, Akbarilakeh M. The implementation of social accountability in medical schools in Eastern Mediterranean region: A scoping review. *Journal of Taibah University Medical Sciences*. ۲۰۲۲;۱۸(۱):.۸۴-۹۷
5. Abdalla M, Taha M, Wadi M, Khalafalla H. What makes a medical school socially accountable? A qualitative thematic review of the evaluation of social accountability of medical schools in the Eastern Mediterranean Region. *Eastern Mediterranean Health Journal*. ۲۰۲۲;۲۸(۵):.۳۸۱-۹

Social Responsibility and Accountability in Medical Sciences Universities

Samira Alirezaei*¹

1. Department of Health Services Management, Social Determinants of Health Research Center, Saveh School of Medical Sciences, Saveh, Iran.

Received : 05/25/2025

ePublished:09/21/2025

ABSTRACT:

In recent years, the concept of social accountability has gained increasing prominence, particularly within medical sciences universities. As social institutions, universities are expected to be responsive to the evolving needs and expectations of society. According to the World Health Organization (WHO), social accountability refers to the obligation of educational institutions to align their education, research, and service activities with the priority health needs of the community, region, and the world, while emphasizing quality, equity, and cost-effectiveness.

In this context, medical sciences universities are required to incorporate the principles of social accountability into all aspects of their mission and responsibilities. It is important to distinguish between social responsibility and social accountability: while social responsibility focuses on identifying societal needs, social accountability extends further by ensuring that concrete actions are taken to address these needs and by evaluating outcomes to improve health and well-being.

Despite the efforts made by medical sciences universities to respond to societal demands and transition towards third- to fifth-generation universities, several challenges remain. To strengthen this domain, it is recommended that universities establish an independent vice-chancellor position for social accountability, reporting directly to the university president. Moreover, evaluation, accreditation, and promotion systems for faculty members and staff should include clear criteria that reflect their contributions and outcomes in advancing social accountability.

Additionally, the admission process for medical students should not rely exclusively on entrance examination scores. Instead, supplementary criteria—such as volunteer and charitable activities, demonstrated altruism, and empathy—should be integrated into the selection process to ensure the recruitment of candidates who embody the values of social accountability.

Keywords: University Social Responsibility, Higher Education Governance, University of Medical Sciences

*Corresponding Author: Samira Alirezaei, e-mail: s.alirezaei.6856@gmail.com

CITATION: Alirezaei,S. Social Responsibility and Accountability in Medical Sciences Universities. Saveh University of Medical Sciences Journal, 2025; 1(2): 90-92. doi: [10.22034/jsavehums.2025.397127.1013](https://doi.org/10.22034/jsavehums.2025.397127.1013)